

โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นกับกระบวนการสะสมทุนในจังหวัดเพชรบุรี
LOCAL POWER STRUCTURE AND THE CAPITAL ACCUMULATION
PROCESS IN PHETCHABURI

ณัชชานุช พิชิตธนารัตน์*

Natchanuch Pichitthanarat

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phetchaburi Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงกระบวนการสะสมทุนที่มีผลต่อโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องจากการสัมภาษณ์ และการสังเกตในพื้นที่ของผู้วิจัย แล้วนำข้อมูลมาประมวล จัดระบบ และวิเคราะห์ เพื่อนำเสนอโดยพรรณานวเคราะห์ จากการศึกษาพบว่า มีกระบวนการสะสมทุนของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบชนชั้นนำในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีความแตกต่างในแต่ละยุคสมัย ดังนี้ 1. ระหว่าง พ.ศ. 2398 - 2475 กระบวนการสะสมทุนสัมพันธ์กับอำนาจรัฐส่วนกลาง มีผลประโยชน์จากระบบกินเมืองมีรายได้หลักมาจากภาษีและการค้าในภาคการเกษตรโดยเฉพาะข้าวและน้ำตาลโตนด และการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์โดยปลูกตึกพาณิชย์ให้เช่าทำการค้า 2. ระหว่าง พ.ศ. 2475 - 2521 ชนชั้นนำมีกระบวนการสะสมทุนได้แก่ การทำการค้าหลากหลายประเภท การลงทุนในธุรกิจต่าง ๆ และธุรกิจสีด้าซึ่งผิดกฎหมาย โดยมีเครื่องมือในการดูแลธุรกิจคือนักเลง และเป็นการร่วมทุนกับผู้มีอำนาจในรัฐบาล และ 3. ตั้งแต่ พ.ศ. 2521 - 2557 ชนชั้นนำมีกระบวนการสะสมทุนได้แก่การทำธุรกิจทั้งสีขาว สีเทา และสีด้า โดยมีนักเลงและมือปืนเป็นกลุ่มที่ดูแลธุรกิจ และรักษา

* ผู้ประสานงาน: ณัชชานุช พิชิตธนารัตน์
อีเมล n_pichitthanarat@hotmail.com

ความปลอดภัยแก่ชนชั้นนำ และ การแสวงค่าเช่าทางเศรษฐกิจโดยใช้ตำแหน่งหน้าที่
ทางการเมือง

คำสำคัญ: โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี, กระบวนการสะสมทุน

Abstract

The objective of this research was to study the capital accumulation process affecting the local power structure in Phetchaburi Province by the review of literature, interview, and observation. The data were processed, analyzed, and presented by descriptive analysis. The research found that the differences in different periods of capital accumulation process of the local power structure in the Phetchaburi Province are as the following.

1. During 1855-1932, elites had a relationship with the central state power, obtained the benefits from the the feudal system (Kin muang) from taxes and trade in agriculture sectors, especially rice and sugar palm, and invested in real estate by building commercial buildings for rent.
2. During 1932-1978, elites had a variety of trade, investment in various businesses, as well as illegal ones, and a joint venture with government authorities.
3. From 1978 to 2014, elites had been doing business in all types, white, gray, and black, by using gangsters and gunmen to take care of businesses for security and for rental opportunity seeking by using political positions.

Keywords: Local Power Structure in Phetchaburi, The Capital Accumulation Process

บทนำ

โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในเพชรบุรีมีความเป็นลักษณะเฉพาะของพื้นที่ โดยที่สภาพสังคม ค่านิยมและวัฒนธรรมมีความน่าสนใจเนื่องจากบริบทแวดล้อมใน พัฒนาการประวัติศาสตร์เชิงโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรีมีความ ต่อเนื่องและคลี่คลายมาหลายยุคหลายสมัยโดยในแต่ละยุคสมัยของเมืองเพชรบุรี สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองในจังหวัดเพชรบุรีมีปรากฏการณ์ในโครงสร้างอำนาจ ท้องถิ่นดังนี้

1. โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรีหลังการปฏิรูประบบบริหาร ราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2398 -2475 เป็นยุคที่ตระกูลขุนนางเข้ามามีบทบาทตั้งแต่การ วางรากฐานสถาปนาโครงสร้างอำนาจท้องถิ่น และดำรงเป็นตระกูลที่มีบทบาทชนชั้นนำ เหนือเมืองเพชรบุรีตลอด ในด้านโครงสร้างอำนาจรัฐเริ่มมีความเปลี่ยนแปลง เนื่องมาจากผลกระทบจากสนธิสัญญาบาวริง คือ มีการเติบโตของระบบภาษีและ เงินตรา เกิดการค้าเสรีที่กระทบต่อระบบกินเมืองซึ่งมีขุนนางเป็นกลไกสำคัญ และการ ใช้แรงงานรับจ้างของรัฐซึ่งทำให้บทบาทขุนนางน้อยลงในการควบคุมไพร่ เกิดการ สร้างระบบราชการสมัยใหม่ขึ้น อันเป็นยุคของการสถาปนาอำนาจการปกครองภายใต้ ระบบบริหารราชการส่วนภูมิภาค เพื่อบริหารอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางคือกรุงเทพมหานคร แม้ว่าตระกูลขุนนางจะยังเป็นโครงสร้างอำนาจหลักในเมืองเพชรบุรี แต่ก็มี ความ สั่นคลอนในด้านผลประโยชน์และอำนาจบังคับบัญชาที่ไม่เข้มข้นเท่ากับในอดีต โดย ราชสำนักพยายามกระจายอำนาจท้องถิ่นที่เดิมรวมอยู่ที่กลุ่มขุนนาง ให้กับข้าราชการ และเจ้าพนักงานที่ผ่านการรองรับตำแหน่งจากส่วนกลางในรูปแบบของการปกครอง ส่วนภูมิภาค และการออกพระราชบัญญัติการปกครองท้องที่ ในปี พ.ศ. 2457 มีการตั้ง หมู่บ้านและตำบลอย่างเป็นทางการ ติดตามมาด้วยตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านและกำนันซึ่งเป็น เจ้าพนักงานท้องถิ่นขึ้นตรงต่อข้าราชการส่วนภูมิภาค (ขุน ชาญใช้จักร, 2504 และ คมเนตร ญาณโสภณ, 2534)

2. โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี ภายใต้อำมาตยาธิปไตยและ เจ้าพ่อท้องถิ่นแบบอุปถัมภ์ในระหว่าง พ.ศ. 2475 - 2521 ภายหลังการเปลี่ยนแปลง การปกครองประเทศเป็นระบอบประชาธิปไตย จากระบบการเลือกตั้งในช่วงต้นของ ยุคประชาธิปไตย การเลือกตั้งเป็นหนทางสู่อำนาจ และการใช้อำนาจของผู้มีอิทธิพล

ในท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรีมีพรรคการเมืองซึ่งตั้งขึ้นจากผู้มีอำนาจจากส่วนกลางส่งคนมาสมัครรับเลือกตั้ง จากการเลือกตั้งใน พ.ศ. 2500 ที่ตระกูลอังกินันท์ อันเป็นตระกูลขุนนางเก่าเริ่มวางรากฐานเข้าสู่การเมืองระดับชาติ และพรรคการเมืองจากส่วนกลางส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง เช่น นายชาติ วัฒนางกูร สังกัดพรรคเสรีมนังคศิลาของจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยที่ พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการหาเสียง (มะ ชูศรี, 2553 อ้างถึงใน ณัชชานุช พิชิตธนรัตน์, 2554) มีความพยายามสถาปนาอำนาจท้องถิ่นของบางกลุ่ม พบว่าจากสภาพการณ์ของชนบทไทยภาคกลางโดยทั่วไปตั้งแต่อดีตที่มีนักเลง นักเลงโต และผนวกกับพัฒนาการของชาวจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่ สามารถสะสมทุน และเกิดกิจการ ธุรกิจสีเทา สีดำขึ้น ปรากฏการณ์เจ้าพ่อของนายทุนเงินกับนักเลงในชุมเจ้าพ่อจึงเกิดขึ้น กลุ่มคนจีนที่ทำการค้าแลกเปลี่ยนทะเลในอำเภอบ้านแหลม เป็นกลุ่มหนึ่งที่พยายามสถาปนาอำนาจท้องถิ่นของตนขึ้นมา เช่นในกรณีของนายเทียนไล่ ใหญ่กว่าวงษ์ กำนันไทย สุขเจริญ (พรสุข สุขเจริญ, 2557, ชัยยศ สงวนทรัพย์, 2557) หรือขุนนางจีนอื่นเกิดขึ้น หากอย่างไรก็ตาม โครงสร้างอำนาจเหล่านี้ดำรงอยู่เฉพาะตัวบุคคล ไม่อาจสืบทอดอำนาจต่อเนื่องสู่ลูกหลานได้ เมื่อบุคคลเหล่านี้เสียชีวิต โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นก็เปลี่ยนชั่วคราว โดยในยุคเริ่มต้นของตระกูลอังกินันท์ ที่พยายามสถาปนาอำนาจโดยเข้าไปมีตำแหน่งในการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น และมีการสะสมทุนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นทุนก้าวเข้ามาสู่แวดวงการเมืองทั้งท้องถิ่นและระดับชาติ มีความใกล้ชิดกับนายทหารระดับสูง (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และ คริส เบเคอร์, 2546) และสถาปนาตนเป็นโครงสร้างอำนาจ ในรูปแบบเจ้าพ่อให้การอุปถัมภ์ นักเลง มือปืน

3. โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นตั้งแต่ พ.ศ. 2521 - 2557 ภายใต้บริบทของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นภายหลัง การประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช 2521 ถึงก่อนการรัฐประหารในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 โดยการที่นักธุรกิจที่ขยายตัวเข้าสู่ภาคการเมืองที่เริ่มตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 2500 (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และ คริส เบเคอร์, 2546) และนักการเมืองจากพรรคการเมืองที่ตั้งขึ้นในช่วงก่อน พ.ศ. 2521 เช่น พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม รวมถึงพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคอื่น ๆ มีนักธุรกิจเข้ามามีบทบาทอย่างโดดเด่นชัดเจนมากขึ้นภายหลัง รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 ปรากฏการณ์ของอำนาจท้องถิ่น อันได้แก่ เจ้าพ่อ ผู้มีอิทธิพล ได้เข้ามาสร้างให้เกิด

ธุรกิจการเมืองในการเมืองท้องถิ่นตลอดจนการเมืองระดับชาติมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด พัฒนาการทางการเมืองไทยตลอดจนระบบเศรษฐกิจมีความเปลี่ยนแปลงในส่วนภูมิภาค ที่เห็นได้ชัดเด่นจากการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจในภาคตะวันออก หากในจังหวัด เพชรบุรีมิได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจเท่าใดนัก ในระหว่าง พ.ศ. 2516-2535 โครงสร้างอำนาจทางการเมืองระดับชาติอยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยครึ่งใบ อำนาจอยู่ในมือของชนชั้นนำทางทหารและนักธุรกิจการเมือง (ชนัญญ์ ศรีโษษฐ์, 2556) ปรากฏการณ์ในจังหวัดเพชรบุรี คือการสืบทอดอำนาจทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น และการเข้าสู่เวทีการเมืองในระดับชาติ ชื่อเสียงความเป็นตระกูลการเมืองของอังกินันท์ โดดเด่น มีบางช่วงเวลาสามารถครองอำนาจทางการเมืองได้เบ็ดเสร็จทั้งในสนามท้องถิ่นในระดับเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมไปถึงเครือข่ายในระดับล่างอีกมาก และมีปรากฏการณ์ที่โดดเด่นคือ การพัฒนาขุมมือปืนและความเป็นเจ้าพ่อแบบอุปถัมภ์ ซึ่งจากผลการศึกษาของ พงษ์ศักดิ์ ขำเพชร (2540) เรื่อง เครือข่ายระบบอุปถัมภ์: ศึกษาเฉพาะกรณีมือปืนรับจ้าง (2540) พบว่าเครือข่ายของมือปืนรับจ้างมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับอำนาจทั้งในระดับท้องถิ่น และอำนาจในระดับชาติ มีความซับซ้อนและหลากหลายขึ้นเรื่อย ๆ รวมทั้งเครือข่ายในระบบอุปถัมภ์ดังกล่าวเกี่ยวพันกับผลประโยชน์ทางการเมืองด้วย และกระแสนปฏิรูปการเมืองและกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตั้งแต่ พ.ศ. 2535 รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 ที่กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างจริงจังจึงมีบทบาทการพัฒนาลงสู่ส่วนท้องถิ่น มีปรากฏการณ์ของการมีคู่แข่งทางการเมืองของตระกูลอังกินันท์ และการสูญเสียตำแหน่งทางการเมืองในเวทีระดับชาติ อย่างไรก็ตามในเวทีท้องถิ่นเทศบาลเมืองเพชรบุรี และองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี ทายาทของตระกูลอังกินันท์ ยังคงสามารถครอบครองอำนาจไว้ได้ทั้งหมดและตลอดมากระทั่งถึงปัจจุบัน

จากปรากฏการณ์ที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี เป็นโครงสร้างที่มีความซับซ้อนอันเกิดจากการที่พัฒนาการของโครงสร้างอำนาจหลายยุคสมัยมีผู้กระทำการ (Actors) ที่มากหน้าหลายตา ทั้งผู้นำ กลุ่ม ชนชั้น และเครือข่ายต่าง ๆ ประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาคือของความสัมพันธ์ของกระบวนการสะสมทุนกับการสถาปนาโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากการสะสมทุนเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงสถานะความเป็นโครงสร้างอำนาจอันมีบทบาทต่อ

เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และพัฒนาการในท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม ค่านิยม และอุดมการณ์ที่เกิดขึ้นและคงอยู่ในสังคมท้องถิ่นเพชรบุรี

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการสะสมทุนที่มีผลต่อโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในจังหวัด เพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

ผู้วิจัยจะให้ความสำคัญต่อประเด็นปัจจัยและเงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีต่อกระบวนการสะสมทุนของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่น

2. ขอบเขตเวลา

การวิจัยจะศึกษาโดยให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่จะศึกษาแบ่งเป็นช่วงเวลาดังนี้

2.1 ระหว่าง พ.ศ. 2398 - 2475 เป็นยุคโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นโดยชนชั้นนำ กลุ่มตระกูลขุนนางมีบทบาทสำคัญตลอดกระทั่งถึงเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยอยู่ภายใต้การคานอำนาจจากราชสำนักโดยพระมหากษัตริย์ และมีบทบาทของมิชชันนารี ชาวอเมริกาในการพัฒนาเมืองเพชรบุรี

2.2 ระหว่าง พ.ศ. 2475 - 2521 ในยุคของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นภายใต้ อำมาตยาธิปไตยและเจ้าพ่ออุปถัมภ์

2.3 ตั้งแต่ พ.ศ. 2521 ถึง พ.ศ. 2557

3. การศึกษาวิจัยนี้ ใช้การวิเคราะห์แนวทางเศรษฐศาสตร์การเมือง โดยใช้วิธี ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพแนวประวัติศาสตร์แบบองค์รวม โดยให้ความสำคัญต่อพื้นที่ (Area based studies) และการศึกษาที่เชื่อมโยงกับบริบท (Contextualization) ให้ความสำคัญกับปัญหาทุก ๆ ด้าน ซึ่งมีวิธีการศึกษาวิจัย ดังนี้

3.1 การศึกษาจากเอกสาร (Documentary research) โดยศึกษาจากเอกสาร ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั้งเอกสารชั้นต้นและชั้นรอง ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 การสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลภาคสนามที่เกี่ยวข้อง จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) โดยจะใช้การสัมภาษณ์ 2 แบบ คือ

3.2.1 การสัมภาษณ์แบบประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral history)

3.2.2 การสัมภาษณ์เจาะลึก (In - dept interview) เป็นการเก็บข้อมูลโดย
สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยเป็นข้อมูลเชิงอัตวิสัย เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด และค่านิยม

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา พบว่า โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรีแบ่งเป็น
3 ยุคสมัย ดังนี้

1.ยุคสนธิสัญญาบาวริงถึงการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็น
โครงสร้างอำนาจของชนชั้นนำที่มีบทบาทของ 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มราชสำนักโดย
พระมหากษัตริย์ 2) ขุนนางกลุ่มสกุลขุนนาค มีบทบาทในการปกครองเพชรบุรีตั้งแต่
ต้นรัตนโกสินทร์ และคุมอำนาจการปกครองและสืบทอดอำนาจภายในตระกูลตั้งแต่
พ.ศ.2398 ถึง พ.ศ. 2475 และ 3) กลุ่มชาวตะวันตกโดยมิชชันนารีอเมริกันที่มีบทบาทใน
การนำความก้าวหน้าทางวิทยาการ และอุดมการณ์ความทันสมัยมาสู่สังคมเมืองเพชรบุรี
ทั้งนี้ในกระบวนการสะสมทุน ชนชั้นนำโดยพระมหากษัตริย์และกลุ่มขุนนางสกุล
ขุนนาคมีการสะสมทุนหลักมาจากระบบกินเมืองที่ใช้แรงงานไพร่และการเก็บภาษี
อากรและส่วย และความเจริญทางเศรษฐกิจ ทำให้มีการสะสมทุนเพิ่มพูนจาก
ผลประโยชน์นอกจากที่เคยได้รับ ดังนี้

1.1 การเก็บภาษีจากผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดในระบบเจ้าภาษี โดยคิด
ประดิษฐ์ภาษีเกี่ยวกับตาลโตนดใหม่ เพิ่มขึ้นตลอดจนถึงรัชกาลที่ 5 และผูกขาดในกิจการ
เตาเผาหม้อตาลและหลุมดินเพื่อทำหม้อตาล

1.2 รายได้จากการผลิตและค้าข้าว ทั้งจากการเก็บภาษีจากการทำนา
และลงทุนในการผลิตโดยลงทุนซื้อที่ดินเพิ่มพื้นที่ผลิตทั้งโดยเกณฑ์แรงงานและจ้าง
แรงงาน และเร่งการผลิตของราษฎร

1.3 การลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ ปลุกตักพาณิชย์ให้เช่าเพื่อค้าขาย

2. ยุคหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ถึง เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.
2516 ในยุคนี้นี้ เกิดโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นของชนชั้นนำ กลุ่ม คือ 1) กลุ่มชนชั้นนายนายทุน
ท้องถิ่น ได้แก่ นายทุนใหม่เชื้อสายจีนโดยเป็นนายทุนหลักในแทบทุกธุรกิจในเมือง
เพชรบุรี พัฒนามาจากตระกูลเจ้าภาษีนายอากร และกลุ่มชาวจีนใหม่ที่อพยพเข้ามา

มีธุรกิจตามชุมชนใหญ่ทางการค้าต่าง ๆ และ 2) ชนชั้นนำอำมาตย์ อันได้แก่ทหารข้าราชการ ซึ่งมีอำนาจในขณะนั้น สร้างเครือข่ายกับนักธุรกิจท้องถิ่น และมีลูกน้องเป็นนักการเมือง ภายใต้การอุปถัมภ์ให้การสนับสนุนทางการเมืองให้ได้รับเลือกตั้ง และการเข้าไปเป็นผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ทั้งนี้ในกระบวนการการสะสมทุนของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่น มีดังนี้

2.1 ชนชั้นนำนายทุนท้องถิ่นชาวจีนสะสมทุนจากการทำธุรกิจ ค้าขาย และการประมง ได้แก่

2.1.1 การค้าข้าว และน้ำตาล เช่น หมื่นศุขประสารราชบุรุษ และตระกูล ยูนิพันธ์ ที่เป็นทั้งนายนา และค้าข้าวกับทั้งภายในจังหวัด และภายนอกเช่นเดียว

2.1.2 การค้าสินค้าทางการประมง และการค้าทางทะเล เช่น กำนันไทย สุขเจริญ และนายเทียนไล่ ใหญ่กว่าวังก์ ทำการค้าทางทะเล และการประมง

2.1.3 ธุรกิจอื่น ๆ ได้แก่ โรงงานผลิตน้ำอัดลม น้ำดื่ม นำแข็ง ปั่นน้ำมัน เรือประมง แพปลา เอเยนต์สุรา ธุรกิจค้าส่งอาหารทะเล การค้าสินค้าและผลิตผลทางการเกษตร ซึ่งเป็นธุรกิจถูกกฎหมายและต้องใช้ทุนและแรงงานจำนวนมาก ซึ่งบางธุรกิจร่วมทุนกับทหารผู้มีอำนาจ และมีลักษณะผูกขาดในธุรกิจ

2.2 ธุรกิจสีเทาและสีดำ ได้แก่

2.2.1 การเปิดบ่อนการพนัน และโรงยาฝิ่นซึ่งถูกกฎหมาย เป็นธุรกิจของนายเทียนไล่ ใหญ่กว่าวังก์ที่สะสมทุนได้อย่างมาก จนมีอำนาจทางเศรษฐกิจ และนำไปสู่การมีอิทธิพลจนได้ชื่อว่า “เจ้าพ่อ” มีเครื่องมือในการสะสมทุนคือ นักเลงที่ช่วยเหลือดูแลกิจการให้

2.2.2 การค้าสินค้าหนีภาษี ของเถื่อน เป็นการร่วมกันของนายทุน นักการเมืองท้องถิ่น และกลุ่มผู้มีอำนาจทางทหาร โดยอำนาจรัฐยังไม่สามารถควบคุม ธุรกิจผิดกฎหมายได้ ธุรกิจลักษณะนี้จะต้องใช้พรรคพวก เครือข่าย และมีลูกน้อง นักเลงเริ่มพัฒนาตัวเองเป็นมือปืนเป็นเครื่องมือ เพื่อคุ้มครองทั้งสวัสดิภาพส่วนตัวของ เจ้าพ่อเจ้าของธุรกิจ และปกป้องธุรกิจให้พ้นเงื้อมมือของกฎหมาย รวมทั้งป้องกันตัวจากคู่แข่งทั้งทางธุรกิจ และคู่แข่งทางการเมือง

3. ยุคเลือกตั้งหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 - 2557 โดยเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 นำไปสู่ระบบเลือกตั้งหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521

ทำให้เกิดโครงสร้างอำนาจชนชั้นนำท้องถิ่นจากการเลือกตั้ง ซึ่งยังคงอยู่ในกลุ่มชนชั้นนำ คือ ตระกูลอสังกัณห์ และมีความท้าทายจะตระกูลการเมืองอื่น ๆ เข้ามา เช่น ตระกูลพลบุตร และสุภาแพ่ง โดยตัวผู้นำของกลุ่มตระกูลเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย มีการปรับตัวเพื่อดำรงรักษาความเป็นโครงสร้างอำนาจไว้ในกลุ่มตระกูลของตน โดยมีกลุ่มนักเลงมือปืนเป็นเครื่องมือในการสะสมทุน และภายหลังการปฏิรูปการเมือง กลุ่มนักเลงมือปืนลูกน้องเจ้าพ่อผู้มีอิทธิพลก็พัฒนามาเป็นนักการเมืองท้องถิ่นในเครือข่ายอุปถัมภ์ของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นที่คุมอำนาจในการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดในองค์การบริหารท้องถิ่นขนาดใหญ่อีกหนึ่ง โดยกระบวนการสะสมทุนของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่น ได้แก่

3.1 การทำธุรกิจ ซึ่งมีทั้งธุรกิจสีขาว สีเทา และสีดำ ดังนี้

3.1.1 ธุรกิจสีขาว เช่น เป็นเจ้าของนาเกลือ นายหน้าซื้อที่ดิน ธุรกิจบ้านเช่า โรงแรมชั้นสอง ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง การพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ และธุรกิจที่ถูกกฎหมายแต่แอบแฝงการผูกขาดเช่น ธุรกิจการผลิตน้ำดื่ม โรงน้ำแข็ง การบริหารจัดการตลาดนัด

3.1.2 ธุรกิจสีเทา ได้แก่ การมีอำนาจทางการเมืองผสมกับอิทธิพลส่วนตัวบริหารและควบคุมการเดินรถ คุมคิวรถโดยสาร จัดคิวรถตู้ การเปิดบ่อนการพนันแบบถูกกฎหมายควบคู่ไปกับธุรกิจแอบแฝง และการเปิดสถานบันเทิง

3.1.3 ธุรกิจสีดำ ได้แก่ การเปิดบ่อนการพนันผิดกฎหมาย การค้าของหนีภาษี และการมีข่มมือปืน ซึ่งพัฒนามาจากการเป็นนักเลงที่ดูแลผลประโยชน์ในธุรกิจผิดกฎหมาย ซึ่งชนชั้นนำจะให้การอุปถัมภ์ผูกพันเหนียวแน่น และเมื่อกระแสต่อต้านเจ้าพ่อเพิ่มขึ้น จึงหันมาสู่การผูกขาดในธุรกิจโรงน้ำแข็ง การผลิตน้ำดื่ม การคุมคิวรถประจำทางในจังหวัด และเอเยนต์สุรา เป็นต้น

3.2 การแสวงค่าเช่าทางเศรษฐกิจ โดยใช้ตำแหน่งหน้าที่ทางการเมืองและมีการจัดแบ่งผลประโยชน์อย่างเป็นระบบกับนักการเมืองในเครือข่าย

ข้อค้นพบชี้ให้เห็นว่าพัฒนาการ และการสถาปนาโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี เป็นผลมาจากการสะสมทุน ที่มีกระบวนการในการสะสมทุนต่างกันตามพัฒนาการของระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไป ทั้งนี้เมื่อนำแนวคิดการสะสมทุนเบื้องต้น ซึ่ง ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และชัยณรงค์ เครือนวน (2555) ได้เสนอ

การตีความแบบใหม่ ซึ่งเรียกว่าการสะสมทุนเบื้องต้นที่มีความต่อเนื่องยั่งยืน (Inherent – continuous primitive accumulation) ในงานวิจัย โครงสร้างอำนาจและการสะสมทุนในจังหวัดชลบุรี ซึ่งอธิบายไว้ว่ากระบวนการสะสมทุนเบื้องต้นได้ก่อให้เกิดการแตกตัวทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น (Social Differentiation) และจัดคนในชุมชนออกเป็นกลุ่มที่มีความลดหลั่นกันตามฐานะของทรัพย์สินเงินทอง นอกเหนือจากการใช้ตำแหน่งหน้าที่หรือสถานภาพทางสังคมตามที่เป็นมาในอดีต กระบวนการนี้เรียกกันว่าการแบ่งชั้นทางสังคม (Social stratification) การแบ่งชั้นทางสังคมดังกล่าว เกิดจากการที่ผู้นำท้องถิ่นสามารถสะสมความมั่งคั่ง จากธุรกิจทั้งที่ผิดกฎหมาย กลายมาเป็นนายทุนท้องถิ่น เช่น พ่อค้า (Merchant) เจ้าที่ดิน (Landlord) หรือผู้ให้กู้ดอกเบี้ยสูง (Usury) กลุ่มนายทุนท้องถิ่น ได้ก้าวขึ้นมาเป็นชนชั้นนำท้องถิ่น (Local elite) โดยการสร้างเครือข่ายอุปถัมภ์ขึ้นมา ซึ่งในการรักษาอำนาจและผลประโยชน์ของชนชั้นนำท้องถิ่นใหม่ดังกล่าว ชนชั้นนำท้องถิ่นต้องอาศัยการสร้างเครือข่ายเพื่อให้เกิดเป็นโครงสร้างอำนาจที่ตอบสนองผลประโยชน์และคุณค่าของตัวเอง จนในที่สุดนายทุนท้องถิ่นสามารถเข้าไปมีบทบาททางการเมืองระดับชาติ ผ่านกระบวนการเลือกตั้ง นายทุนท้องถิ่นจึงมีอำนาจทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ (อิทธิพล) ในเวลาเดียวกัน ซึ่งเป็นลักษณะของนายทุนเจ้าพ่อ ซึ่งจะพบว่าในสภาพพัฒนาการของสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของเพชรบุรี มีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และชัยณรงค์ เครือนวน, 2555)

จากการศึกษาจะพบว่าปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งในการค้ำจุนอำนาจของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในทุกยุคทุกสมัยตั้งแต่ยุคศักดินากระทั่งถึงยุคประชาธิปไตย คือระบบอุปถัมภ์ที่สามารถนำมาใช้ในการเชื่อมโยงประโยชน์ในทางเศรษฐกิจและการเมืองซึ่งกันและกันระหว่างผู้ให้การอุปถัมภ์ และผู้รับการอุปถัมภ์ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ถึงผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าแนวคิดระบบชนชั้นนำและระบบอุปถัมภ์เป็นแนวคิดที่สามารถอธิบายสภาพโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรีและกระบวนการสะสมทุนซึ่งในงานของนักวิชาการไทยและต่างประเทศหลายคน โดยงานที่โดดเด่นได้แก่ งานของฮันเตอร์ (Hunter, 1953) ซึ่งพบว่าโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในเมืองแอตแลนต้าอยู่ในอำนาจของกลุ่มชนชั้นนำที่มีอิทธิพลจำนวนหนึ่งเท่านั้น และนักวิชาการในยุคหลัง เช่น ดอมฮอฟ (Domhoff, 1990) ที่สรุปแนวคิดจากการศึกษาโครงสร้างอำนาจว่า

ชนชั้นนำคือผู้ที่ผูกขาดอำนาจทางการเมือง ซึ่งฐานของอำนาจทางการเมืองจะได้แก่ ตำแหน่งทางการเมือง และทุนทางเศรษฐกิจ ดอมฮอฟ ให้ความสำคัญกับเครือข่ายอำนาจอันเป็นกลไกสำคัญในการก่อรูปโครงสร้างอำนาจโดยกลไกกลางคือเครือข่ายของระบบอุปถัมภ์

มีการศึกษาแนวคิดชนชั้นนำในระดับชาติ ของ ซี. โรธ มิลล์ (Mills, 1956) ในงาน “The Power Elite”(1956) ซึ่งให้ความเห็นว่าสังคมอเมริกาอยู่ภายใต้ความครอบครองและยึดอำนาจควบคุมสถาบันของสังคมโดยบุคคล 3 กลุ่ม คือผู้นำทางเศรษฐกิจ ผู้นำทางการเมือง และกลุ่มผู้นำทางทหาร หรือ ข้าราชการ ทหาร และนักธุรกิจ มิลล์เรียกว่า ชนชั้นนำทางอำนาจ (Power Elite) และพบว่าผู้นำทางด้านเศรษฐกิจมีบทบาทและความสำคัญมากกว่าผู้นำด้านอื่น ๆ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับแนวคิดของ มาร์กซ์ (Carl Marx) ซึ่งเมื่อนำแนวคิดของมิลล์มาพิจารณาอภิปรายกับปรากฏการณ์ในจังหวัดเพชรบุรี จะเห็นได้ว่าชนชั้นนำที่ครอบครองอำนาจทางการเมือง และมีบทบาทในการตัดสินใจในนโยบาย ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันก็คือชนชั้นนำเช่นเดียวกัน เพียงแต่ในยุคแรก ความสำคัญและบทบาททางการเมืองมีความสำคัญกว่าด้านอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตามความสำคัญในด้านเศรษฐกิจก็สำคัญเสมอมาตั้งแต่ พ.ศ. 2398 กระทั่งภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง นักธุรกิจซึ่งผลักดันตนเองจากการทำการค้า กิจการต่าง ๆ จนมีอำนาจทางเศรษฐกิจอยู่เบื้องหลังสนับสนุนทางการเงินแก่ชนชั้นนำทางการเมือง และต่อมาภายหลังเมื่อพัฒนาตนเองได้ประกอบกับโครงสร้างอำนาจรัฐตลอดจนอุดมการณ์ที่เปลี่ยนแปลงเปิดโอกาสให้จากรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2521 ชนชั้นนำทุนนักธุรกิจ สามารถปรับตัว พัฒนาตนเองทั้งในด้านการศึกษาและการใช้ความมั่งคั่งเข้าสู่สนามการเมือง โดยในจังหวัดเพชรบุรี กลุ่มอภินันทน์ซึ่งมีต้นทุนทางสังคมโดยมีชาติกำเนิดในชนชั้นนำ และผู้นำของตระกูลได้สะสมทุนทางเศรษฐกิจมาในระดับหนึ่งแล้ว สามารถปรับตัวเองในเรื่องธุรกิจและการมีสายสัมพันธ์ทั้งแบบส่วนตัวและที่เป็นทางการกับผู้มีอำนาจในโครงสร้างอำนาจรัฐทั้งนำตัวเองเข้ามามีอำนาจและอิทธิพลในโครงสร้างอำนาจรัฐทั้งในส่วนกลางและในท้องถิ่นสร้างเครือข่ายในระบบอุปถัมภ์ สะสมทุนในรูปแบบต่าง ๆ สามารถสถาปนาขึ้นมาเป็นโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นได้ยาวนานกระทั่งปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าองค์ความรู้ที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นองค์ความรู้ใน 2 ด้านนี้คือ

1. ควรมีการศึกษาถึงบทบาทของประชาชนในกลุ่มต่าง เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มองค์กรภาคประชาชน หรืออาจเป็นกลุ่มชนชั้นนำ ชนชั้นกลาง ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในพื้นที่ต่าง ๆ ในจังหวัดเพชรบุรี เช่นในระดับอำเภอ หรือระดับตำบล

2. ข้อค้นพบจากการศึกษา จะเป็นประโยชน์ในด้านข้อมูลทางการเมือง เช่น ปัญหาสำคัญคือการผูกขาดอำนาจ ปัญหาการเมืองในระบบเลือกตั้ง อันเป็นต้นทางของการทุจริตเลือกตั้ง จึงควรมีการศึกษาเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจของประชาชนเพื่อเป็นการเพิ่มบทบาทของประชาชนเพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการทางการเมืองและร่วมตรวจสอบในระบบเลือกตั้ง

เอกสารอ้างอิง

Chanchaijak, K. (1961). Muensukprasarnraja Phetchaburi case. Bangkok: Anukulkit Printer. (in Thai).

ชาญใช้จักร, ขุน. (2504). **หมื่นสุขประสารราชบุร คดีคนเมืองเพชร**. กรุงเทพฯ มหานคร: โรงพิมพ์อนุกุลกิจ.

Choosri, M. (2010). Team of Mr. Chat Wattanangkoon, Former Member of Parliament of Phetchaburi, **interview**. (in Thai).

มะ ชูศรี. (2553). ทีมงานนายชาติ วัฒนางกูร อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเพชรบุรี, **สัมภาษณ์**, อ้างถึงใน ณัชชานุช พิชิตธนารัตน์

Hunter, F. (1953). **Community Power Structure: A Study of Decision Makers**. Chapel Hill: University of North Carolina Press.

KhamPhet, P. (1997). **Network of patronage system: a case study of gunman**. Master's thesis Anthropology, Sector of Anthropology, Department of Sociology and Anthropology, Chulalongkorn University. (in Thai).

- พงษ์ศักดิ์ ขำเพชร. (2540). **เครือข่ายระบบอุปถัมภ์: ศึกษาเฉพาะกรณีมือปืนรับจ้าง**. วิทยานิพนธ์ปริญญามนุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Mills, C. W. (1956). **The Power Elite**. Oxford University Press. Domhoff, G. W. (1990). **The Power Elite and the State: How Policy Is Made in America**. Hawthorne, New York : Aldine de Gruyter.
- Praditsil, C. & Krue-nuan, C. (2012). **Research report : The power structure and capital formation in Chonburi**. (in Thai).
- ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และ ชัยณรงค์ เครือนวน. (2555). **รายงานวิจัย โครงสร้างอำนาจและการสะสมทุนในจังหวัดชลบุรี**.
- Pichithanarat, N. (2011). **Local politicians in Phetchaburi**. Bangkok: King Prajadhipok's Institute. (in Thai).
- ณัชชานุช พิธิธนารัตน์. (2554). **นักการเมืองถิ่นจังหวัดเพชรบุรี**. กรุงเทพฯ มหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- Pongpajit, P, & Baker, C. (2003). **Thailand political economy in era of Bangkok**. 3rd edition more updated. Bangkok : Silkworm. (in Thai).
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร และ คริส เบเคอร์. (2546). **เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพมหานคร**. พิมพ์ครั้งที่ 3 ปรับปรุงเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร : ซิลค์เวอร์ม.
- Sa-nhaunsub, C. (March 10, 2014). Mayor of Bangtaboon Municipal. **interview**. (in Thai).
- ชัยศ สกวนทรัพย์. (2557, 10 มีนาคม). นายกเทศมนตรีตำบลบางตะบูน. **สัมภาษณ์**.
- Srioast,T.(2013). **Dynamics of local power Network in Chonburi Province**. Ph.D. Dissertation, Department of Thai studies, Burapha University. (in Thai).
- ธณัฐ ศรีโอษฐ์ . (2556). **พลวัตของเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี ในยุคของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.

Sukchareon, P. (February 8, 2014). Former candidate for mayor of Bangtaboon Municipal. **interview**. (in Thai).

พรสุข สุขเจริญ. (2557, 8 กุมภาพันธ์). อดีตผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบางตะบูน. **สัมภาษณ์**.

Yansophom, K. (1991). **Local traditional authority and the impact of changes in local government in Tesapiban Period**. Master of Arts, School of Liberal Arts, Thammasat University. (in Thai).

คมเนตร ญาณโสภณ. (2534). **อำนาจท้องถิ่นแบบจารีตและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองท้องถิ่นในยุคเทศาภิบาล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์,มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.